

קול. שירה. נשימה*

כסלו | תשפ"ו

15

15

כתב עת | שירה · ספרות · אמנות
יהודית · נשית · עכשווית

קול. שירה.* נשימה

כתב עת לשירה, ספרות ואמנות יהודית נשית עכשווית

עורכת ספרותית: ד"ר דבורה ווגנר
עורכת אמנותית: ד"ר נעה לאה כהן
אמנית הגיליון: ליאורה טליה מזיג

/ גיליון מספר 15 /

חברות מערכת: פרופ' אורה ויסקינד-אלטר, ד"ר נורית צדובים, ד"ר אסתר שקלים
מייסדת כתב העת: ד"ר נעה לאה כהן
ניקוד ועריכת לשון: אפרת פוקס
עיצוב גרפי: חני בן אהרן
עיצוב גרפי: אפרת רבי
הדפסה: דפוס העיר החדשה
הפקה והוצאה לאור: תואר ע"ר | גלריית המקלט
תמונת השער: צלילה בעיון, ליאורה טליה מזיג

נדפס בישראל | דצמבר 2025 | כסלו תשפ"ו

info@artsheltergallery.com

058-5001019

www.asg.org.il

קול.שירה.

© כל הזכויות שמורות

**כתב העת יצא לאור בתמיכת
משרד התרבות והספורט**

14 ◀ הייקו | דפנה לובל־לדרר
15 ◀ * | אילה מילר

18 ◀ משיח | חנה מרים גרינברג
19 ◀ נשימה עמוקה | לטם גרנסקי
20 ◀ מה שאפשר | עדי סגל ויסברגר
21 ◀ ריקוד | חגית אריאלי-שיינפלד
22 ◀ קחי נשימה | נעמי תדהר
23 ◀ צמיחה | חיה לזרוביץ
24 ◀ אוויר | יפעת גדות
26 ◀ המקלט בנפשי | אביה סיטטו
27 ◀ אהיה | חנה מרים גרינברג

30 ◀ שמיים מדממים זקנתם | אורית סרן בורנשטיין
32 ◀ התרחבות | עינת ביבי
33 ◀ ריקוד שמיימי | אילת שלו
34 ◀ נושמת אור | אילת שלו

38 ◀ קטע // ממעמקים | אנונימית
40 ◀ ורדים פורחים מעפר
או: פרפר הגבס 2023 | ורדה שפין גרוס
42 ◀ יירוטים וחסדים | חנה קרמר

46 ◀ הזמנה לשכינה | הדס לאור אשור
48 ◀ נשימת תקווה | צביה רוזנקרנץ שמש
49 ◀ טוב לו לאדם | מיטל עובד
50 ◀ מתכון לנשימה | חיה לזרוביץ
52 ◀ שכבות | רבקה וולקר
53 ◀ חצי כדור | רותי סבט

זוכן

נשמת קול חי

56 ◀ נשי-מה עכשיו? | יעל גרוס אנגלנדר
58 ◀ נשימה לנשמה (וגם למדוזה) | נחמה גלינסקי
60 ◀ נושבת | עפרה ברלב
61 ◀ עומדים רווחים | עפרה ברלב

נשימות מחאה

64 ◀ ואז ברגע אחד | יעל גרוס אנגלנדר
65 ◀ טלית או כפת תמר | נעמי מנדלבאום
66 ◀ נשמות עמך | אליאור טישלר
68 ◀ * | ארנינה קשתן
69 ◀ שיגור | תמר משה
70 ◀ לראות את הקיר המתפורר | יעל גלי
73 ◀ נקודה | יפעת ינקוביץ
74 ◀ היום שאחרי | חוה איזן

אמנית הגיליון

78 ◀ הומור, נשימה וסוריאליזם חסידי:
ליאורה טליה מזיג | ד"ר נעה לאה כהן
82 ◀ רשימת היצירות

דבר העורכת

ד"ר דבורה ווגנר

באופן מודע ומכוון, להזרים חמצן שמחיייה לא רק את הגוף אלא גם את הנפש.

שירה בבחינת חמצן לנשמה. ואכן, תנועות הנשימה ניכרות היטב לאורך כל אחד מן השירים וקטעי הפרוזה שנבחרו, בין אם בנימה לירית המדגישה את כוחות הרגש, בין אם בשמירה על משקלים ודיוק דיאלקטי, בין אם בסגנון חופשי או בהתרסה, ובין אם בקלילות מבודחת.

החלוקה לשערים צמחה מקריאה חוזרת ונשנית של כל אחד מהשירים וקטעי הפרוזה שנבחרו:

בשער **אורס-פואטיקה** נכנסו שירים בעלי זיקה לעצם המעשה השירי, העיסוק בפואטיקה ככלי ביטוי אשר עוצמתו טמונה בצמצום. כך בשיר **הייקו מאת דפנה לובל-לרר** ובייצוגים הסמליים שבשיר ללא שם מאת **אילה מילר**.

לשער **נש(י)מה** נבחרו שירים שהבליטו את הצורך במעין הפסקה

למערכת קול. שירה שירים וקטעי פרוזה קצרים בנושא הנבחר. קיוונו שנשים כותבות יבינו למה הכוונה. לא שיערנו שההיענות תהיה עשירה ומגוונת כל כך. בגיליון זה - ארשה לעצמי לשבח אותו כאיכותי במיוחד - מוצגות שלושים וחמש יצירות המשקפות היטב הלך רוח של רכות מצד אחד וחוסן מצד שני. הגבורה שבימימי, האומץ לדבוק במה שנשים יודעות לעשות - להביא חיים לעולם, להניע את מעגלי הקיום, לנשום.

קולות המלחמה שלא נדמו היו לרעש רקע, תפאורת בלהות לקיום שוקק חיים, עיקש וחצוף. בגיליון זה בחרנו לנשום נשימות חדשות, להכיל את האילוקי שבנו ולהקרין אותו החוצה. לתת ביטוי לכוחות הרפיו, מקום למרחבי הנפש, לחייך, להניח, להתרחב, לראות נכוחה אמת פשוטה שאינה נותנת מרגוע. להחליט שלא לאפשר לכאוס לבלבל אותנו, לבחור לנשום

כשיצאנו בקול קורא לקראת גיליון 15 לקחנו בחשבון שנתיים של מלחמה, אשר קדמו לה שנות הקורונה. האינטנסיביות המעיקה של המאורעות ההיסטוריים דחקה את כולנו למצב הישרדותי, לתפקוד מתוך חובה, לעשייה מסויגת וזהירה. מדי בוקר, לפני שניגשנו לעמל יומנו, בדקנו קודם בחדשות, וידאנו שלפחות היום אפשר לפעול כרגיל, שהרי המצב הלאומי הכתיב במידה לא מבוטלת את מה שראוי ומה שלא ראוי להתמקד בו.

כאשר המוזיקאית היוצרת ויקירת המערכת שרון רוטר הציעה את הכותרת "נשימה" לגיליון שקדמה לו טרילוגיית מלחמה-נחמה-איבה, הנקנו בהסכמה גורפת. רק אזכור הפעולה הפשוטה והכל כך טבעית הזאת כמו העניקה לנו את הלגיטימציה לדבוק בחיים. לנשום, לקחת אוויר, להתרווח מעט, אפילו לחייך.

פרסמנו את הקריאה לשלוח

"וַיִּצַר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" [בראשית, ב, פסוק ז]

"וַיִּנְפֹשׂ הַשָּׁנִית בְּיִשְׂרָאֵל, הִיא חֶלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל מִמַּשׁ, כְּמוֹ שְׂפָתַיב: וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים, וְאַתָּה נִפְחָתָ בִּי, וְכִמוֹ שְׂפָתַיב בְּזֶהר, מֵאֵן דְּנִפַּח מִתּוֹכִיהָ נֶפֶח, פִּירוּשׁ, מִתּוֹכִיתוֹ וּמִפְּנִימִיתוֹ, שְׂתוֹכִית וּפְנִימִית הַחַיִּית שְׂבָאָדָם מוֹצִיא בְּנִפְיָחָתוֹ בְּכַחַ" [תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים, ב']

האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מליאדי מלמד אותנו שכשנברא האדם, האילוקים נפח בו את נשמתו, את נשימתו.

האדם הוא כלי הנושא את נשמת אפו של הבורא. מציאותו של הקדוש ברוך הוא באה לידי ביטוי ומתגלה באופנים שונים וייחודיים לכל פרט. לכל נשימה מטרה עליונה וקדושה, כל אדם מגלם בקיומו פן אחר וחד-פעמי של הבורא.

נ ש י מ ו ת
א ר ס פ ו א ט י ו ת

אני רושמת

משמע אני קימת

לא רק נושמת

זה לא עוד שיר מלחמה!

רגע, זה לא?

אצלנו, גם שיר על בלונים הוא שיר מלחמה,

ופרח בר מרהיב הוא סמל לכאב ואבדון.

אז על מה נשיר?

באיזו משמעות נטעין את המלים?

גם הצמיחה, הרי היא צמיחה של פוסט,

והפוסט – היא לא סתם.

היא מרכבת.

כמו השירה שלנו –

מרכבת מפרחי בר אדמים,

סרטים צהובים

ותקוות גדולות.

מה שאפשר

◀ עדי סגל ויסברגר

אני מניחה את אנטת הרוקח
על דף.

מקפידה לשמר על רוחים
בינה

ובין המלים שלפניה ואחריה
כמו דוחסת אתכלהמועקהכלה
אל תוך קפסת מכשיטים קטנה.

סובבת במחשבותי, תוהה האם
כך אצליח להתעלם מקיומה, האם
זו הדרך לחזר לנשם.

ריקוד

◀ חגית אריאלי-שיינפלד

אני האשה הרוקדת את סי,
משילה שאריות של אהבה,
מישרת קמטי הלב,
מבקשת שלום בתוכי.
אני האשה
המבקשת להניח על גופי שירים,
מלים ועוד מלים,
שתצמחנה בתוך נפשי,
שתבטאנה את מפתן קיומי.
אני האשה המבקשת למצא את
השמים בתוכי
לפני שארקוד עם המות.

קחי נשימה ◀ נעמי תדהר

בסופו של מבוך הרחובות
 חוף לזהט ושומם,
 השופה ומנחת
 שרויה באפלולית מתקרבת,
 צנופה בחדרי.
 קחי נשימה ממחשבות רעילות
 ודמעת ברוק תנצנץ באור קלוש

צמיחה ◀ חיה לזרוביץ

הזרע ממציא
 עצמו מחדש
 שולח אצבעות
 דקות אל עולם סודי
 עמוק,
 עורות לאבני מכשולים,
 מנתבות דרך סביב.
 ערפל חור מרחף
 על פני האדמה,
 צנאר עדין
 כחוט של אור
 זוקף קומה,
 נושם
 בעננה של תקווה.

התרחבות עֵינֵת נִיבֵי

לא בָּנִין כִּי אִם הִחֲלֵל שְׁמוֹתֵיר הַבָּנִין...
(תמיר גרינברג)

בֵּין הַמָּטָה לְקִיר 40 ס"מ
נְעֵלֵי הַבַּיִת שְׁלֵי לְמַרְגְּלוֹת הַשָּׁדָה

חֲלָלֵי הָאָרוֹן מִתְמַלְאִים בְּעֶצְמָם
וְאֲנִי מְחֹלְלָת
וּמְחַסֵּינָה אוֹתָךְ

וּמוֹסִיפָה
אוֹתִי.

וְהַחֲדָר גָּדֹלוֹ 12 מ"ר
וְעֵצֵי צִיּוֹ פּוֹרְחִים
וּמְמַלְאִים אֶת נְחִירֵי
בְּאֲבָקָנִים

ריקוד שמימי אֵילַת שְׁלוֹ

יֵשׁ הַיּוֹם שְׁמַיִם
הַתְּרַחֲשׁוֹת שְׁמַטָּה
מְעַבְרִים

עֲנָנִים תְּכַלֵּת
מְעִיבִים וְלָבֵן
בְּאֶפֶר

קִרְעִים בְּרֻקִיעַ
מְגַלִּים טֶפֶח
מְכַסִּים

צְפוֹר חוֹצָה
מְקַצָּה אֶפֶר
לְתַכְלֵת

לְרַגַע מוֹסֵט וִילוֹן
שְׁמֵשׁ מְפַזְזָת
נְגִלִית כְּהַגְלוֹת אֶחָד
מְשַׁחֲקוֹת
לְפָנֵי ה'

נושמת אור ◀ אילת שלו

עלה צף על פני כנרת
קרו שמש מפוזת
מים שקטים

נשאת,

אין רוח

בלי

מה

איך

לאן

רק נושמת אור

ורדים פורחים מעפר או: פרפר הגבס 2023

◀ ורדה שפין גרוס

בן אדם עלה למעלה עלה
(הרב אברהם יצחק הכהן קוק)

כְּבֹר יָמִים רַבִּים הוּא לֹא אֶתִי
פְּרַפֵּר הַגִּבְסִי שְׁלִי
עוֹז רוּחוֹ וּמַעוֹפוֹ
זָרִים אֲנַחְנוּ
עַד הַלֵּילָה שְׁצָרְעָה קִטְנָה נִגְסָה בִּי
זָרֵם מִחֶשְׁמֵל
גְּלִים חוֹתְכִים שֶׁל תְּאֵי עֶצֶב וְהַצְּלִיפָה
וְהוּא בָּא אֵלַי כְּמוֹ חֵבֵר וְאוֹהֵב
הוֹשִׁיט לִי כַח עֵז
כְּנֶפֶי רוּחַ
שׁוֹשְׁנָה שְׁאֶפְרַח
וְעֲלִיתִי לְמַעְלָה עֲלִיתִי

וּלְמַרְגְּלוֹת הַפְּאֵלָאס הַשִּׁקוּמִי
מוֹל הַקִּיר שֶׁל קִפָּה אֲרוּמָה בְּעָרֵב
זֶר חֲמֻנִיּוֹת הַבֵּיט אֵלַי
כְּמוֹ שְׁמֶשׁ
פְּטָרִיּוֹת צְצוּ אֲדָמוֹת לְכַבּוּדִי
מִסְמָנוֹת דְּרָךְ
וּפְרָפְרִים עִפּוּ כְּמוֹ רֶמֶז
וְעֲלִיתִי לְמַעְלָה עֲלִיתִי

הזמנה לשכינה ◀ הדס לאור אשור

אני אומרת לנפשי, קחי לך.
קחי לך קטע בשביל
ושבתי בו.
קחי לך פסת דשא,
או גזע עקום של עץ,
ושבתי שבי.
שבי במבטך את הצפור במעופה
לזי אותה.
הלבישי את העננים במלמלה,
אחר כך במלה,
אחת ולא יותר, ומוללי אותה שוב ושוב
חד, שנים, לשון,
בנגון חוזר. אהבה. אהבה. אהבה.
שובי עם ריסיך אל קצות העשב הקרוב
תני לעיניך להתערפל
לא מעיפות, לא מדמעה,
רק מותור על אבקנה דקה.
שבי כך, דקה ועוד דקה.
שימי ירך תחת ירכך
והשבעי:

אני בונה לרצון שלי משכן בתוכי.
אני בונה לרצון שלי משכן בתוכי.
אני בונה לרצון שלי משכן בתוכי.

ואם יבוא הפרץ - - -
בכי.

נשימת תקווה ◀ צביה רוזנקרנץ שמש

אז הלכתי לסופר לחדש מלאי
כי פסח עבר ושני ימי זכרון לפני.
שאוכל להכין עצמי היטב בבוא השעה,
להיות חופשית בארצי קבל עם ועדה.
קניתי:
נרות,
טישו,
חמאה וסכר
חפשותי גם חמלה, אך ממנה לא נותר.
חטפנו, לקחנו, גמרו הכל
התנצלו שאזל כי הנה בקוש גדול.
אספקה חדשה?

טוב לו לאדם ◀ מיטל עונד

טוב לו לאדם
שירים מדי פעם את עיניו אל השמים
שיניח את כל לבו במרק המתבשל
שיאט לעקוב אחר פרפר עם העינים
ולא יפחד להיות גם בצל
שידע שכל כאב הוא מדרגה אל המעבר
שיהיו בו די כוחות להעז ולפחד
שיטנה בחוטי זהב את סימני השבר
שישמח לאטף, ושיסכים לאבד

טוב לו לאדם
שיהיה בחיק עצמו בנחת
שילמד שהוא הנותן המלאה
שיאמין שכדאי, ושאפשר לקחת
את אסף ספוגי חיו,
ולשזר לאגדה

מתכון לנשימה ◀ חיה לזרוביץ

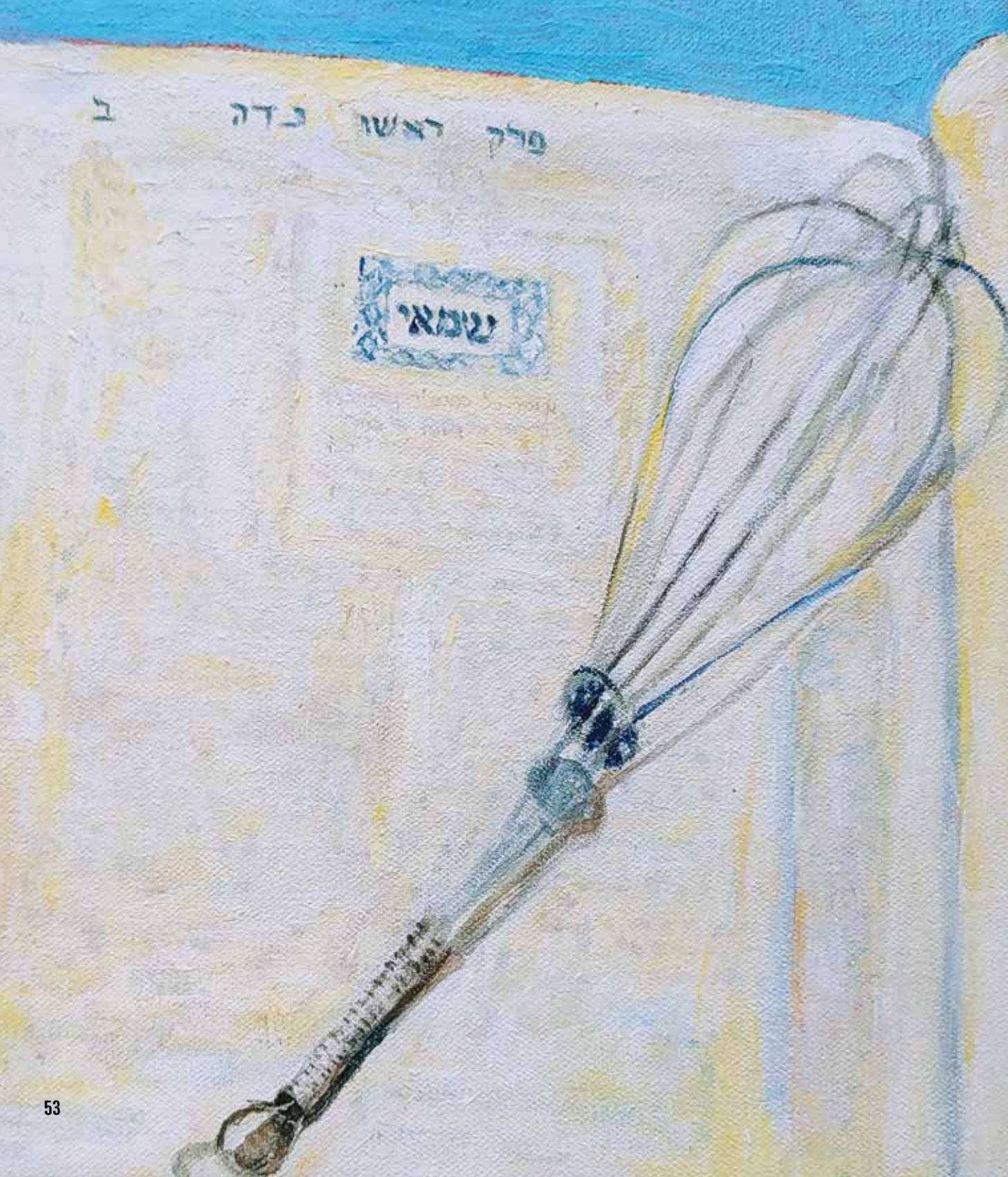
2 כפות דשא

מנת רוח

2 מנות שקמח

פשת ים, מתוקה מצד אל צד
פזרי פרחים מעל, לא חשוב צבעם,
מוטב מספר גונים.

יש לאחד בזהירות בתנועות עטיפה,
להעביר לצנצנת, אטומה או שקופה.
נתן להשתמש מספר פעמים ביום
או לפחות פעם בתקופה.
אפן השמוש: מריקה או שאיפה.

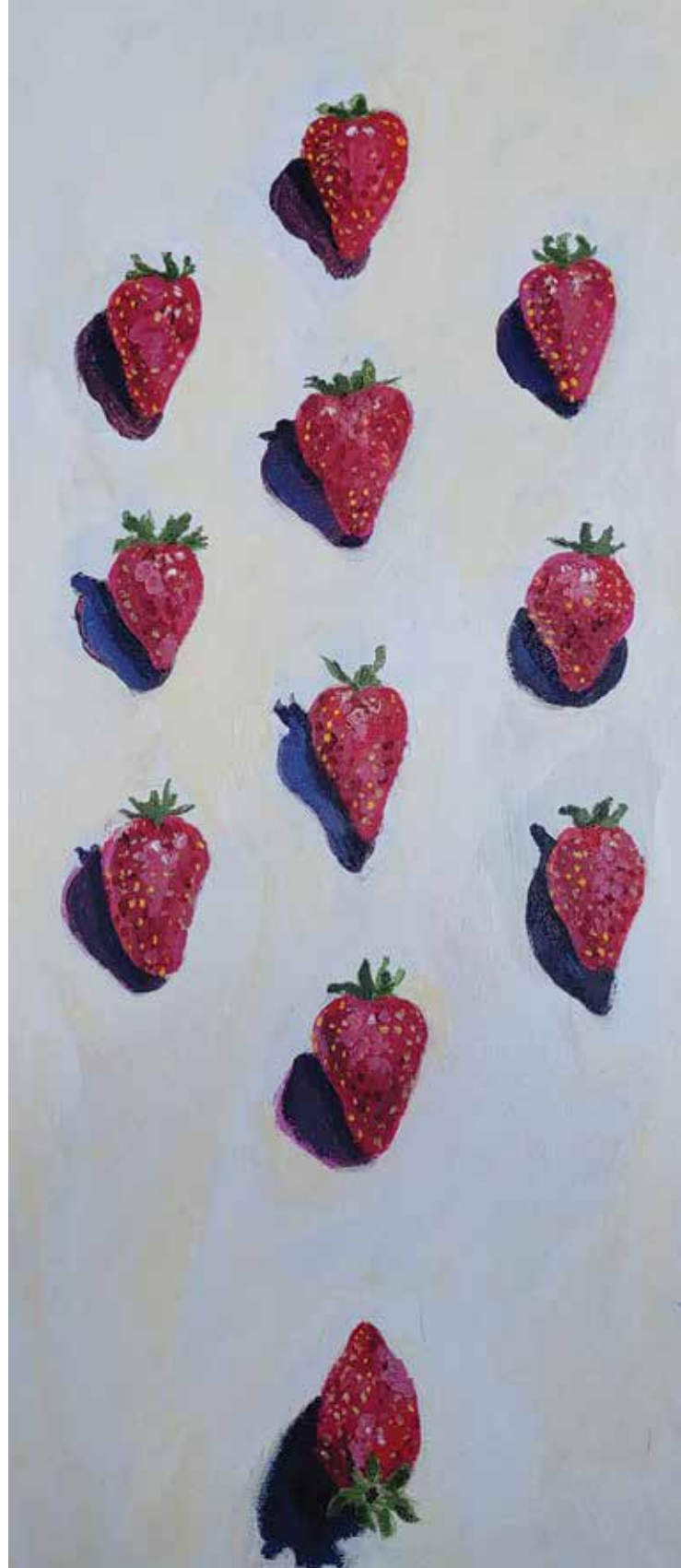
שכבות ◀ רבקה וולקר

למעלה
בתקלת
הכל בסדר.
אפילו סבבה.

מתחת יש כחל עמק ולבן מאד -
לבן של בין האישונים
ושני כריש

בעמק
שכבות
שכבות
שכבות
לא בן קרתי מזמן.
אין לי מספיק אור

אבל השכבה התחתונה ביותר
היא בצק פריך

חצי כדור ◀ רותי סנט

מחר תקחי עוד חצי כדור לבן קטן
אולי לא יהיו בצקות ברגלים
אולי יהיו סחרחורות
מחר תקחי עוד חצי כדור לבן קטן

מחר תשאלי אם יש מה לעשות עם הראיה
כמעט בטוח שאין
צריד להכין מחר עוגיות
מחר תקחי עוד חצי כדור לבן קטן

אולי תכיני בראוניז
תדאגי להוציא מהתנור בזמן
אף. מתכננת יותר מדי
מחר תקחי עוד חצי כדור לבן קטן

שמע

ישראל

ה

אלוקינו

ה

אחד

נשי-מה עכשיו? ◀ יעל גרוס אנגלנדר

סדר!

סדר!

סדר את הנשימה שלך.

נו באמת, איך אתה יוצא ככה לרחוב עם כל

הנשימה בחוץ.

אתה לא קטר או מפוח

סדר את הנשימה שלך, אמרתי

אל תנשם כמו חיה פצועה.

אתה מעל ממלכת הסי

אתה נזר

נצור.

חליה בשורשרת

השורשרת עצמה

איזו עצמה

קח!

קח!

קח את השאיפות שלך ותכניס אותן פנימה

שיהיה מכבד

והחוצה תנשף

את כל הפחדים, התסכולים, העצב.

תנשף

ש'סתלסלו למעלה כמו עשן בלתי

נראה.

קל קל קל ונקצב

ארבע על ארבע:

לקחת אויר, להמתין, להוציא אויר,

להמתין וחוזר חלי-

ל-מה...?

כי אנחנו חלק מממלכת העוד

יומיומים

ממלכת הפאן ועכשו

ממלכת הסנקו, כריכת הספר, הלך

גל

אז קח עוד נשי-מה עכשו?

אל תתבלבל: בני אנוש לא יכולים

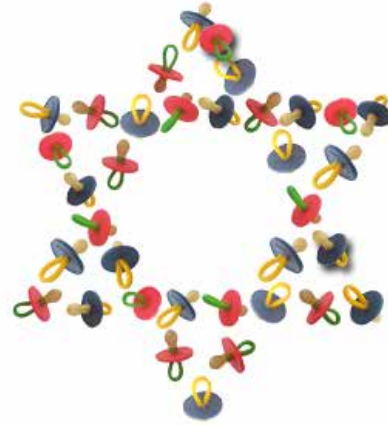
להתקיים בלי סמץ שונכנס

פחמן די-חמצני שיוצא

מרגע הלדה ועד ל... קצה

אז תנשם

תנשם

ואז ברגע אחד ◀ יעל גרוס אנגלנדר

ואז ברגע אחד

כלום לא אכפת

ונושמים כמו חיה פצועה ממלכת החי

כמו אוקיגוס שהפך לחול ומנסה להחזיר לעצמו

טפת מים

כמו קטור, כמו מפוח

שרשרת קרועה ברוח

ולא אכפת

מול המדבקות שעל הקיר

נושמים נושמים נושמים

ואין אויר.

טלית או כפת תמר ◀ נעמי מנדלבאום

רבונם של הרחמים

הבט נא,

אנחנו שדה בבלי גשם.

אנחנו צמאון.

רגלינו, מרבבות חלאה ועפר, עיפו.

מועדות שעלים בשברי אור בקר.

מחפשות פסת שלום.

אין בנו נבואות. אין תבונות.

אבדנו שבורי לב בהמון.

בזים לגבה ולנאווה שאנו.

מורידים קול מן הקול,

לוחשים בביתך רחש כחנה.

תן לנו רגע אחד, בו לא הכל מתפוצץ.

רגע נמשך. ננשם.

תן קרן אחת וקה ולבנה,

צל של כנף יונה,

טלית או כפת תמר.

יד על כתף.

השאר לנו בפתח

אריג צרור ובו פתיתי נחמה.

*

* ארנינה קשתן

כְּשִׁפְקַחְתִּי עֵינַי
 שִׁטְף הָאֹר
 אֶת הָעֵרְוֹן
 שְׁחֹר הַסּוּרְגִים
 הַתְּפִיז עִם הַסְּמָן
 מִשָּׁל אֶחָד הָיָה
 מֵאֵז וּמֵעוֹלָם
 הַגּוֹף הַכְּלוּא
 הַמְרִיא זֶה מִכְּבָר
 אֶל מְעוֹפֹו
 שָׁב אֶל עֲצָמֵיֹו
 שִׁנְבִלְעָה
 מְזָה דוֹרוֹת מְבִלְבְּלִים
 אֶל מְקִלְאוֹת הָאֵין

שיגור

◀ תמר משה

כָּל יוֹם אֲנִי בּוֹרַחַת
 מִפְּנֵי אֲזַעְקוֹת הַצּוֹפְרִים
 שְׁלִיד הַשְּׂכָנִים
 אֶל עִיר מְקֻלֵּט בְּתוֹכִי
 (אֵין שָׁם שְׁקֵט).
 מְחַפֶּשֶׁת אֲבוּדִים
 מִתַּחַת לַהֲרִיסוֹת נְפֹשׁ
 מְדַחֵיקָה קוֹלוֹת רְעִים.
 רוֹקֵדָת.

לראות את הקיר המתפורר — יעל גלי —

הקיר המתפורר.
קולו של הדובר,
טרם הכריז לברואי עולם
מלים
שיבקעו
בין שמים וארץ,
בין אמת למפאורה
מלים
של אהבה נצחית וחסד.
הבטיחו חכמים
זו זכות טבעית
של גן העדן.

מלים
שימלאו
את חלל היצירה
שמים וארץ
ואנו ברואי העולם
נתעטף בקיר השכינה
של הדובר
שמעל הקיר המאחד
לכדי
יצירה
חזקה
וברורה.

נקודה

◀ יפעת ינקוביץ

הדברים קורים עכשו

ונכנסים לארון

מעלים אבק

בין צנארון לאסון

במדף שקוראים לו עבר,

כאלו קרו רק אתמול.

השריר בכתף מבקש הפסקה

כל החיים מתכנצים לאותה נקודה.

ואני רושמת שתיקה.

בין עבר לעתיד,

צריך נשימה.

היום שאחרי חזה אייזן

נשקוף משפוליו

המהפנט

דמוע כמו חמק מעב שותת

בין ערפלים הרף הרף מהנצ

רדיד הטל הזיותי

ופרי העץ

שאבק את כותרתו

המתמתחת

עדיית כנצי שירים ורקס שחת

מסגרת מסלולה בדרך חם

כדור האש להטו

והפתם

הערים ודוי פרמית

בצדודיות

קוסמות הגון הנשטף הטיות

הפניו מאפסנים מלא אוצרו

מכחול סדקי שונית

ומצרו

פנטום מהכהב עברו

בהשתרגות

לפיתת אחרון צירי ההתמזגות

מאבד אחיזתו בשולים

שכל עתיד שחרו

ובין ערבים

A still life painting on a light-colored background. In the upper left, a hand is extended, palm down, with fingers slightly spread. Below it, a colorful mask with yellow, red, and blue patterns is visible. In the lower right, another hand is shown, palm up, with fingers spread, wearing a white sleeve. To the right of this hand is a bright red apple on a wooden stick. The painting style is soft and textured, with visible brushstrokes and a gentle play of light and shadow.

א מ נ י ת
הגיליון

הומור, נשימה וסוריאליזם חסידי ליאורה טליה מזיג

◀ ד"ר נעה לאה כהן

צו השעה - שליחות אמנותית

ליאורה טליה מזיג, אם לשמונה וילידת בת ים, מציגה כאן לראשונה את תפיסת עולמה ויצירתה. סיפורה מתחיל בנקודת מפנה דרמטית: לפני כעשור, ביקשה מזיג לפרוש מתחום אמנות הציור התובעני. כשביקשה את ברכתו של הרב יצחק גינזבורג להחלטה זו, הפתיע אותה הרב בהוראה מפורשת להמשיך ליצור, ואף המליץ לה לעבור עם משפחתה לתל אביב, בנימוק שיש שם "הרבה עבודת שליחות לעשות". מזיג, שחזרה לסטודיו "בלית ברירה", מעידה על עצמה כמי שמקבלת השראה מאמנים אמריקאים קאנוניים מהמאה הקודמת. עם זאת, היא מייחסת את היצירות הנוכחיות שלה לחיבור עם התפיסה החסידית, בעיקר של חב"ד. עבודותיה הן תוצר של עיסוק רב שנים, המבוסס על מושגים מעומק החסידות ומחיי הבית העשירים בניהולה, ומעניק להם פרשנות חזותית רדיקלית.

הומור כתגובה לדיכאון

מזיג מצהירה על יעדה האמנותי: "אני רוצה להעניק שמחה בציורים שלי אל מול האמנות היום, שמשרה ברובה דיכאון". לאחר ביקור בגלריות בתל אביב, הטילה על עצמה משימה: "קומי ותעשי משהו בעצמך". בשורש יצירתה עומד "הרעיון של השמחה האמיתית של אם הבנים שמחה, השמחה הפנימית שמצליחה להפוך את הצד האפל לפלא". האמנות שלה רוויה בהומור פנימי עמוק - הומור שאינו ליצנות ואינו מותר אחריו ריקנות, אלא "מילתא דשטותא" (דבר של שטות) המגיעה מתוך עומק והבנה של מהות הדברים. מזיג רואה באמנות כלי לתיקון: זהו חלק מתיקון הכוח החזותי שהפך דומיננטי ומסוגל לתעתע בנו. היא מאמינה כי דווקא בעת הזאת, כשעם ישראל נאבק על זהותו, מתאפשר ליהודי לעסוק במדיום החזותי. כוחם של החוזרים בתשובה במהלך התיקון הזה גדול, ומזיג לוקחת בו חלק פעיל ומבקשת לחדש חידושים.

הדיאלוג החזותי: קודש וחול

מזיג משתמשת בטכניקת ה-Ready-Made ובמשחק מילים כדי ליצור סימבוליקה חזותית רבת דבדים. הנה כמה דוגמאות:

- 'בין הכרובים': היצירה מציגה שני כרובים ירוקים ובמרכזם בקבוק של תינוק. האמנית יוצרת רפרור אינטלקטואלי ופיוטי: מצד אחד, הכרובים מקודש הקודשים, שעליהם נאמר "דמות פרצוף תינוק להם" (רש"י), ומנגד, שני ראשי כרוב ירוק וביניהם חפץ האכלה מודרני. החיבור יוצר משחק אסוציאטיבי עכשווי, המזמין מחשבה על המשמעות העמוקה של קרבה ואינטימיות, ובו בזמן שומר על קריצה והומור ועל המפגש הבלתי נתפס בין קודש לחול. היצירה היא מדרש חזותי על הקשר הראשוני שנוצר בינקות ועל האופן שבו אנו מתקרבים זה לזה - דרך הגוף, הנשמה והחיים.
- 'ברכת כהנים': היצירה מציגה את כפות ידיה שלה ושל בעלה

הנשלחות אל תפוח מסוכר וממתקים (גומי הדומה לתולעת). מזיג מרמזת על הדרישה להתענג על העולם "מתוך קדושה", ועל המעבר הדק שבין ענג לנגע בהיפוך אותיות, כאשר הנגע - הצרעת - הוא נושא לטיפולם של הכהנים.

'ויפח באפיו' ומושג הנשימה

אחד המוטיבים המובהקים בעבודתה של מזיג, הרלוונטי במיוחד לגיליון הנוכחי, הוא מושג הנשימה. היא מגלמת בו את היכולת לעצור, להתבונן ולבחור בדרך אחרת בתוך הקצב המואץ, להקשיב לייחודיות ולהאמין בה. נוכחות הנשימה בעבודתה היא הרווחים - היכולת לראות מעבר לדבר עצמו, לראות את הנשימה ואת הנשמה שבו.

- בעבודת וידיאו ארט 'ויפח באפיו': מזיג מתייחסת ישירות למעשה הבריאה בפרשת בראשית - "ויפח באפיו נשמת חיים". הסרטון מציג אותה יחד עם בעלה זה מול זו כשהם מנפחים שני בלונים. הנשיפה הופכת כמטאפורה

דווקא הוא נמצא בתשתית ההבנה של המהות הפרדוקסלית הטמונה בשורש קיומה.

יצירתה, המתכתבת עם 'טירת הפירנאים' של מגריט, מציבה במקום הטירה את בית המקדש, ומראה את פרשנותו של רש"י שכתב כי בית המקדש ייפול מן השמיים. בציור זה הקדושה והנס טבועים בחיי היומיום והארץ תלויה על בלימה. היא לוקחת את הניתוק שמביעה האמנות המודרנית (כמו שעוניו של דאלי המביעים תסכול מהזמן) ומעניקה לו "טוויסט יהודי", תוך בקשה לחיות בזמן ולהתעלות עימו, ומחליפה את השעונים הנוזלים בזוג שעוני שבת מדויקים.

מזיג מציעה אמנות שהיא בו זמנית קלילה ועמוקה, מחויבת למסורת ופתוחה לחידוש, העוסקת ביצירה וקריאה "לעצור, לנשום, להתחזק, ולראות לחומר".

אובייקטים שטעונים במשמעות כפולה. בכך היא מהדהדת את האוונגרד המערבי, אך הופכת אותו על פיו: בעוד שהאוונגרד ביקש לערער על גבולות האמנות, מזיג מבקשת להעלות את המוכר והבנאלי לכדי קדושה.

היא שוברת את הסטיגמה על חוזרים בתשובה שנוהגים להחמיר, ומציגה יכולת לצחוק על מה שהיא רואה ולמצוא הומור גם בקדושה, תוך שימוש במשחק מילים היורד לעומק המשמעות של החפץ ביהדות.

בעבודתה, מזיג מתכתבת עם שאלתו המפורסמת של גדעון עפרת (1996), "למה אין סוריאליזם יהודי?". לטענתו הסוריאליזם כתנועה אמנותית המתמקדת באי רציוליות ובתת-מודע סותרת את היהדות. מזיג מוכיחה את ההפך - שקיים סוריאליזם יהודי, ואולי

נפות הרוקדות מסביבו, כמאמר המשנה "אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה, ובוררת וטוחנת ומרקדת עימה" (שביעית ה, ט). הנפה יוצרת מטאפורה של הבחנה ובחירה (ניפו). הרווחים שבמסננת אינם חיסרון אלא תנאי המאפשר את פעולת הסינון, ובכך הם מגלמים רעיון רחב יותר: דווקא החלל, ה"חסר", מאפשר לתוכן האמיתי לעבור ולהתגלות. החפצים הפשוטים, המזוהים עם עמל יומי, הופכים לאתר של משמעות, נשיאת הפכים ואמירה רוחנית-חברתית.

סוריאליזם יהודי - מעל הזמן

אחד הממדים המרתקים ביצירתה הוא השימוש בחפצים מן המוכן - חפצים יומיומיים המועצמים לכדי

לדימוי של החיות הראשונית, של רוח האילוקים, וכן של האינטימיות הזוגית ושל שותפות יצירתית.

- יצירה נוספת משלבת מאוורר שמחוברים אליו גרבי ניילון מתעופפים. הגרביים השקופים, המתנפנים ברוח, מזכירים את הבלונים ומסמלים את שבריריות החיים, הארעיות והתלות ברוח הנושבת. בד בבד, יש כאן התכתבות סמויה: גרבי הניילון, כסממן של אדיקות וצניעות בחוגים דתיים, הופכים על ידי מזיג לאלמנט מגוחך ושובב, ובכך היא מאזנת את העומק התאולוגי בהומור עדין.

- אלמנט נוסף הוא השימוש במסננת כבסיס למיצג הר סיני שאותו היא מדמה כהר של קמח. במקום ריקוד עגל הזהב היא מציבה

רשימת היצירות

- 47-46 ◀ רטרוספקטיבה בית מקדש מגריט, 60x50, 2020
- 51-50 ◀ סימנייה, שמן על קנבס, 30x30, 2020
- 53-52 ◀ תות ינחמנו, שמן על קנבס, 60x30, 2024
- 54 ◀ בדיקת ראייה, אקריליק על קנבס, 30x30, 2010
- 61-60 ◀ סוד הנשיקין, שמן על קנבס, 70x30, 2021
- 62 ◀ שששש... אומנות דיגיטלית, 2012
- 65 ◀ קוליב, שמן על קנבס, 100x70, 2019
- 67-66 ◀ הרקיע השביעי, שמן על קנבס, 70x50, 2010
- 71 ◀ טאָטאָ, שמן ואקריליק על קנבס, 100x40, 2021
- 72 ◀ מי הזיז לי את היארמולקה שלי, שמן על קנבס, 50x35, 2023
- 75-74 ◀ ויפח, שמן על קנבס, 30x80, 2024
- 77-76 ◀ זמן מתק־תק, שמן על קנבס, 50x40, 2025
- 80 ◀ מה דעתך?, שמן על קנבס, 50x70, 2024
- 83-82 ◀ ריקוד יהודי על אי בודד, רדי מייד נפות וקמח
- 84 ◀ זהירות כובע מדליק, אקריליק על קנבס, 40x40, 2020

- תמונת השער: צלילה בעיון, שמן על קנבס, 100x80, 2024
- 9 ◀ צלילה בעיון, שמן על קנבס, 100x80, 2024
- 13-12 ◀ מקודשת, שמן על קנבס, 30x30, 2018
- 15-14 ◀ טאצ' Be in Touch, שמן על בד, 35x35, 2021
- 17-16 ◀ ציפייה Expectation, שמן על קנבס, 60x50, 2003
- 19-18 ◀ לחם הפנים, צילום, 2010
- 23-22, 79 ◀ בין הכרובים, שמן על קנבס, 60x50, 2020
- 25 ◀ burning pride, שמן על קנבס, 50x20, 2025
- 29-28 ◀ רטרוספקטיבה בית מקדש אנדי וורהול, 60x50, 2020
- 31-30 ◀ בן מלך, אקריליק על קנבס, 20x20, 2010
- 35-34 ◀ גופי תאורה, שמן על קנבס, 25x25, 2023
- 37-36 ◀ המראות הצובעות, שמן על קנבס, 35x35, 2021
- 39-38 ◀ אשת חיל, שמן על קנבס, 70x50, 2023
- 41 ◀ הַלְפָּנָה, שמן על קנבס, 50x40, 2020
- 45-44 ◀ עולות, לק על קנבס, 60x60, 2019

קול.שירה. הוא כתב עת לשירה ופרוזה מקורית יהודית-ישראלית-דתית-נשית. יוצא לאור ביוזמת גלריית המקלט שהוקמה ב־2003 במרכז העיר ירושלים. הגלריה, בשורה בשמי האמנות העכשווית, נוסדה על ידי חלוצי תנועת התשובה ר' איקא ישראלי ז"ל, גיסו הרב אורי זוהר ז"ל ומרדכי ארנון ז"ל, במטרה לגשר בין עולמות האמונה, היצירה והתרבות בחברה היהודית בארץ ובעולם.

גלריית
המקלט
ArtShelterGallery
ע"ש אריה ישראלי ז"ל

